

Kozłowski, Jan

"Universitätsbibliotheken und Bibliotheken der Akademie der Wissenschaften in Polen", Ryszard Ergetowski, Bern 1981 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 29/1, 229-230

1984

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mi matematycznymi i nomenklaturą chemiczną i w ogóle bez zbędnych szczegółów. Właśnie te cechy mają decydować o potencjalnym kręgu odbiorców: wydawnictwo jest adresowane bowiem do szerokiego grona czytelników interesujących się historią techniki, nauki i kultury, a także do wykładowców i studentów wyższych uczelni oraz uczniów szkół średnich. Innymi słowy książka spełnia dwójakie zadanie: naukowo-informacyjne oraz oświatowe. Właśnie dlatego opublikowane tomy wydawnictwa zniknęły bardzo szybko z półek księgarskich i cieszą się dużą popularnością w bibliotekach.

Należy również dodać, że to fundamentalne dzieło radzieckich historyków techniki jest tłumaczone w NRD i Japonii, a w Związku Radzieckim w wydawnictwie „Mir” przygotowuje się wersję angielską dla czytelników zagranicznych.

Na zakończenie zwróćmy uwagę na szatę graficzną książki i bogaty materiał ilustracyjny. W obu tomach jest ponad 220 różnego rodzaju ilustracji: wiele z nich pochodzi z unikalnych wydań, a niektóre są publikowane po raz pierwszy. Chciałoby się w zestawie ilustracji znaleźć karty tytułowe dzieł wyznaczających etapy rozwoju myśli naukowo-technicznej.

W wydawnictwie obok bibliografii zamieszczono indeks nazwisk i indeks rzeczowy, które ułatwiają korzystanie z książki.

Praca nad tomem trzecim jest w toku. Pozostaje życzyć zespołowi autorskiemu jego rychłego ukończenia. Są ku temu wszelkie przesłanki.

A. J. Czerniak
(Moskwa)

Przekład z języka rosyjskiego: L. Tyszko
Weryfikacja przekładu: I. Stasiewicz-Jasiukowa

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Ryszard Ergetowski: *Universitätsbibliotheken und Bibliotheken der Akademie der Wissenschaften in Polen*. Symbolae Slavicae nr 14 Frankfurt a. M — Bern 1981 ss. 81.

Z zainteresowaniem i jednocześnie ze zdziwieniem bierze czytelnik do ręki opublikowaną w języku niemieckim książkę Ryszarda Ergetowskiego poświęconą dziejom bibliotek uniwersyteckich i akademii nauk w Polsce. Z zainteresowaniem, gdyż jest to pierwsze opracowanie wymienionego w tytule tematu. Ze zdziwieniem, ponieważ praca ta — tak potrzebna studentom bibliotekoznawstwa, bibliotekarzom i miłośnikom życia umysłowego w Polsce — wyszła jedynie w wydaniu niemieckim. Nie pierwszy to raz wydawca niemiecki drukuje — jako pierwszy — podstawowe źródła i opracowania do historii nauki i literatury polskiej.

Na pracę Ryszarda Ergetowskiego składa się trzynaście mini-monografii bibliotek uniwersyteckich oraz pięć — bibliotek akademii nauk. Autor uwzględnił zarówno biblioteki uczelni, które po zmianie granic w roku 1944 pozostały poza obrębem państwa polskiego, jak i biblioteki uczelni, powołanych do życia po drugiej wojnie światowej. Wspomniane tu szkice prezentują podstawowy materiał faktograficzny dotyczący kształtowania się omawianych księżnic (okoliczności powstania, przemiany organizacyjne, profil księgozbioru, prace nad jego uporządkowaniem i skatalogowaniem, działalność naukowa bibliotekarzy, wiadomości biograficzne o fundatorach i dyrektorach). Książka Ergetowskiego uświadamia czytelnikowi niemieckiemu, jak w Polsce praca „na niwie kultury” rwała się, była przerywana oraz podejmowana na nowo przez kolejne pokolenia, w najbardziej

nie sprzyjających warunkach. Drażliwe sprawy polsko-niemieckie traktuje autor w sposób delikatny, taktowny i obiektywny.

Podobnie jak i inne publikacje, umieszczone w tej samej serii, praca Ergetowskiego ma charakter informatora. Po większej części autor referuje dotychczasową literaturę przedmiotu (m.in. opiera się na własnych badaniach). Praca nie miała być i nie jest syntezą historii bibliotek uniwersyteckich i akademii nauk. Jednak samo tylko uporządkowanie dotychczasowego stanu badań ułatwi napisanie takiej książki. Do opracowania przyszłej syntezy najlepiej przygotowany jest autor omawianej tu publikacji. Pod adresem tej przyszłej syntezy chciałbym poruszyć następujące kwestie.

Po pierwsze: warto uwzględnić w takiej pracy kontekst środowisk, w jakich działały biblioteki naukowe, zastanowić się, w jakiej mierze pobudzały one, a w jakiej hamowały prace naukowe, pokazać ich związki z innymi instytucjami naukowymi i oświatowymi. Opracowanie wymienionych wyżej zagadnień wymaga — oczywiście — wyjścia poza dotychczasową literaturę przedmiotu i podjęcia własnych, szerokich badań.

Po drugie: warto zastanowić się, czy nie należy uwzględnić w takiej książce — pominięte w opracowaniu Ryszarda Ergetowskiego — biblioteki szkół o charakterze akademickim, takich jak m.in. Akademii Zamojskiej, efemerycznej jezuickiej Akademii Lwowskiej oraz gimnazjów akademickich w Gdańsku, Toruniu, Elblągu i Lesznie, jak i biblioteki współczesnych uczelni — Akademii Teologii Katolickiej i Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej.

Dobrze się stało, że już dziś — zanim powstanie syntetyczne ujęcie — możemy korzystać z opracowania R. Ergetowskiego. Podobnie jak w XVIII w — napisane w języku niemieckim książki Jana Daniela Janockiego — tak obecnie *Universitätsbibliotheken und Bibliotheken der Akademie der Wissenschaften in Polen* dobrze służą propagowaniu naszej kultury, informując czytelnika niemieckiego o dziejach i stanie obecnym bibliotek naukowych oraz o ruchu naukowym w Polsce.

Jan Kozłowski
(Warszawa)

Inventory of published letters to and from physicists, 1900—1950. Berkeley Papers in History of Science, volume 6 Compiled by Bruce R. Wheaton and J. L. Heilbron. Microfiche set with accompanying printed guide and index.

Publikacja zawiera 50.000 cytatów z korespondencji fizyków, fragmentów wybranych z 7.000 pozycji, zawrtych w *Literature on the history of physics in the 20th century* (tom 5 wymienionego wyżej wydawnictwa *Berkeley Papers in History of Sciences. Inventory of published letters to and from physicists* ustala autorów cytatów, daty listów — jeśli jest to możliwe, język oryginału, wielkość cytatów (fragment, całość, facsimile), jak również stronę, na jakiej można odnaleźć dany cytat.

Inventory of published letters... stanowi więc swego rodzaju indeks wszystkich listów, cytowanych w pozycjach zawartych w *Literaturze...* Ponieważ data listu i nazwiska zarówno nadawcy, jak i adresata, sugerują w pewnym sensie jego temat, *Berkeley Papers...* t. 6 podaje też częściowy indeks tematyczny do *Berkeley Papers* — tomu 5.